

mgr Nina Andersz

Temat pracy doktorskiej: „Źródła uzyskiwania równowagi między pracą a życiem prywatnym i konsekwencje jej braku”

Promotor – dr hab. Joanna Czarnota-Bojarska

STRESZCZENIE

Równowaga praca-życie to konstrukt od dawna obecny w psychologii, szczególnie w dziedzinie psychologii pracy. Badacze zgodni są co do jej roli w kształtowaniu poczucia ogólnego dobrostanu. Podjęto wiele prób wyjaśnienia przyczyn i konsekwencji zachwiania równowagi ról. Stosunkowo mało jest jednak prac, których celem była identyfikacja czynników indywidualnych ułatwiających godzenie ról oraz charakterystyka mechanizmu ich wpływu na równowagę ról. Celem niniejszej rozprawy jest eksploracja związków pomiędzy czynnikami indywidualnymi a wskaźnikami skutecznego łączenia życia zawodowego i rodzinnego. Skoncentrowano się na wyborze zmiennych indywidualnych w oparciu o wyniki badań jakościowych oraz na dalszym badaniu ich wpływu na wybrane aspekty uzyskiwania równowagi praca-rodzina. Poszukiwano odpowiedzi na pytania o to: (1) które zmienne kształtują relację strategii łączenia ról i poczucia dobrostanu wśród pracujących rodziców; (2) jakie są konsekwencje wyboru strategii dla ogólnego dobrostanu i satysfakcji w badanej grupie; (3) jakie zmienne uważane są przez pracujących rodziców za istotne dla efektywnego godzenia ról życiowych. Całość programu badawczego miała charakter eksperymentalny.

W pierwszym etapie badań koncentrowano się na przystosowaniu do polskich warunków Kwestionariusza Łączenia Życia Zawodowego i Rodzinnego, służącego do oceny nasilenia poszczególnych strategii łączenia pracy i życia prywatnego. Uzyskano zgodne z oczekiwaniami związki korelacyjne pomiędzy poszczególnymi połączeniami a interferencją ról oraz wskaźnikami dobrostanu.

Druga część badań skupiła się na poszukiwaniu czynników indywidualnych o potencjale kształtowania relacji praca-życie. W trakcie eksploracyjnych badań jakościowych (w formie częściowo ustrukturalizowanych wywiadów) prowadzonych w grupie pracujących rodziców wyłoniono trzy główne zmienne, których znaczenie w uzyskiwaniu równowagi ról zdecydowano się dalej badać. Były to kompetencje społeczne, indywidualny kapitał społeczny oraz perfekcjonizm w aspekcie adaptacyjnym i dezadaptacyjnym.

Trzeci etap miał na celu badanie wpływu powyższych czynników indywidualnych na związki połączeń ról życiowych z wybranymi wskaźnikami dobrostanu. Przeprowadzono analizy moderacji, w których moderatorami były zmienne indywidualne. Badano ich wpływ na związek strategii łączenia ról (przenikania pozytywnego i negatywnego oraz segmentacji) z odczuwaną satysfakcją z pracy i rodziny oraz nasileniem objawów wypalenia zawodowego. Rezultaty ukazały istotną regulacyjną rolę kompetencji i kapitału społecznego. Niskie wartości zmiennych utrudniają wystąpienie korzystnych dla osoby związków strategii łączenia ról ze wskaźnikami dobrostanu. Ujawnił się moderujący wpływ perfekcjonizmu, odmienny od oczekiwanego. W opisanych warunkach perfekcjonizm dezadaptacyjny ułatwiał czerpanie satysfakcji z pracy i rodziny, a adaptacyjny wzmacniał niekorzystny związek pomiędzy przenikaniem negatywnym a wypaleniem zawodowym. Zgromadzone rezultaty poszerzają wiedzę na temat czynników indywidualnych, wpływających na poczucie dobrostanu poprzez kształtowanie sposobu godzenia ról rodzinnych i zawodowych. Wskazują na znaczenie kapitału

społecznego i kompetencji społecznych, zwłaszcza na negatywny aspekt ograniczonego dostępu do wsparcia społecznego. Pokazują także wieloaspektowy wpływ perfekcjonizmu na proces godzenia ról.